

ARVIOINTIKERTOMUS 2024

TARKASTUSLAUTAKUNTA
12.5.2025

—

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunnan toiminta	2
2. Kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden kehitys	4
2.1 Talouden tarkastelua kriisikuntakriteerien näkökulmasta	7
3. Toimintaan ja talouteen liittyvät epävarmuustekijät.....	10
4. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumisen arviointi	12
5. Konserniyhteisöjen vuositavoitteiden toteutumisen arviointi	16
21	
6. Konserniohjaus	21
7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutuminen	22
8. Henkilöstö	24
9. Yhteenveto tarkastuslautakunnan havainnoista	24
10. Arviointikertomuksen hyväksyminen.....	26

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valmistella valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu arvioida, onko toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Tehtävä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Jäsen	Varajäsen
Pentti Paananen, pj.	Anneli Helander
Tauno Mäkelä, vpj.	Pekka Pietiläinen
Kyllikki Lahtinen	Anna-Maija Koskinen
Seppo Tamminen	Keijo Neulaniemi
Laura Linkoneva	Mauri Matilainen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimivat Marika Käppi ja Päivi Pöyhölä kaupungin organisaatiosta sekä Ilari Karhu Oy SK-Reviisorit Ab:sta.

Arviointivuoteen 2024 kohdistui 10 kpl kokouksia. Tarkastuslautakunta sai kokouksissaan johdon antamia selvityksiä koko konsernin toimintaan liittyen.

Tilintarkastajan toiminta

Tarkastuslautakunnan on myös huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen valvonnan sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä.

Kaupungin tilintarkastajana toimi vuonna 2024 Oy SK-Reviisorit Ab päävastuullisena tarkastajanaan JHT, HT Ilari Karhu. Tilintarkastaja raportoi tarkastuslautakunnalle tilikautta 2024 koskevista tarkastushavainnoista.

Sidonnaisuuksien valvonta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa tehtävän vastaanottamisesta. Ilmoitukset saatetaan valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusilmoitusten käsittelyssä on aiempina vuosina ollut haasteita kaupungin hallinnossa ilmenneistä järjestelmäteknisistä syistä johtuen. Uusi sidonnaisuusilmoitusten ilmoitusjärjestelmä saatiin käyttöön vuonna 2022 ja sidonnaisuusilmoitusten käsittely helpottui.

Esteellisyydet

Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole esteellisyyssäännösten takia osallistuneet arviointiin seuraavilta osin:

- Kyllikki Lahtinen: Justiina Ateriapalvelut Oy

Vuoden 2023 arviointikertomuksen vastineen analyysi

Kaupunginhallitus käsitteli vastineensa vuoden 2023 arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin kokouksessaan 19.8.2024.

Tarkastuslautakunta kiinnitti arviointikertomuksessaan 2023 edellisvuoden tapaan huomiota tavoitteiden asetantaan ja tavoitteista raportointiin. Talousarviossa asetetut tavoitteet olivat toteutuneet vaihtelevasti tai niiden toteutumista ei tilinpäätösraportoinnin perusteella voitu arvioida. Talousarviossa asetetut toiminalliset tavoitteet oli edelleen paikoin kuvattu laveasti ja niitä oli lukumääräisesti runsaasti. Yrke Kiinteistöt Oy:n ja MW-Kehitys Oy:n osalta tavoitteiden toteutumista ei ollut raportoitu ollenkaan.

Kaupunginhallituksen vastineessa todetaan, että toiminnallisten tavoitteiden asettamisesta vuoden 2024 talousarvioon on rajattu. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 27.5.2024 päättänyt toteuttaa MW-Kehitys Oy:n laadullisen arvioinnin kyselynä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteiden asetannassa on tapahtunut kehitystä ja talousarviossa 2024 toiminnallisille tavoitteille on pääosin asetettu tavoitetta mittaavat mittarit ja mittareille tavoitetaso tai lähtötaso. Tarkastuslautakunta painottaa edelleen, että myös tavoitteiden toteutumisen seurantaan ja tavoitteista raportointiin tilinpäätöksellä tulee kiinnittää huomiota.

Tavoitteiden asetannan lisäksi tarkastuslautakunta kiinnitti arviointikertomuksessa 2023 huomiota talouden tasapainottamiseen ja kysyi miten kaupunginhallitus kiinnittää huomiota kaupunkikonsernien alijäämien kattamiseen. Kaupunginhallituksen mukaan tasapainotusohjelmassa on määritelty konkreettiset toimenpiteet, joilla säästöt saadaan. Vuoden 2024 aikana toteutettiin konserniselvitys mikä käsitti konsernin taloudellisen rakenteen arvion sekä toimenpidesuosituksia yhtiökohtaisesti. Toimenpidesuosituksen toteuttaminen on aloitettu.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä tasapainottamistyön jatkamista edelleen.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiotaan arviointikertomuksessaan 2023 myös kaupungin heikkoon menestyksiin kuntien elinvoimaa mittaavissa tutkimuksissa ja kysyi missä määrin menestys korreloi MW-Kehitys Oy:n ja Yrke Kiinteistöt Oy:n kaupungilta saamiin mittaviin avustuksiin.

Kunnanhallituksen vastineessa todettiin, että MW-Kehitys Oy:lle annettua toiminta-avustuksen käyttöä ei valvota koska kyseessä ei ole ostopalvelutoiminta. MW-Kehitys Oy:n kanssa on vuodelle 2023 laadittu sopimus avustuksen käyttöehdoista. Sopimuksessa on myös asetettu kaupungin tavoitteet yhtiölle. Yrke kiinteistöt Oy ei ole saanut kaupungilta toiminta-avustusta vuonna 2023, vaan annettu 2.500 euron avustus liittyi laajennetun tilintarkastuksen kustannusten kattamiseen. Kaupunginhallitus katsoo vastineessaan, että elinvoiman käsite on laaja, eikä MW-Kehitys Oy:n toiminta pelkästään vaikuta siihen, vaan elinvoimaisuutta edistetään laajasti kunnan eri toiminnoissa ja yhteistyöllä.

Tarkastuslautakunta oli kiinnittänyt huomiota hangaarihankkeen toteuttamisessa olleisiin puutteisiin ja kysyi miten kaupunki kiinnittää huomiota palveluntoimittajien valvontaan kaupungin toimiessa palvelun tilaajana?

Kaupunginhallituksen vastineessa todettiin, että valvontaa toteutetaan eri tyyliissä hankinnoissa eri tavoin. Valvonta perustuu kuitenkin sopimuksessa määrättyihin ehtoihin. Palveluissa seuranta suoritetaan pääasiassa asiakaspalautteella ja pistokokein. Urakoissa painottuu sopimusasiakirjojen laatiminen mahdollisimman yhteneväiseksi halutun lopputuloksen kanssa. Hangaari-hankkeen osalta kunnanhallitus toteaa, että hankkeen useaan kertaan vaihtunut omistaja vaikutti projektin toteutukseen.

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota päätöksenteon dokumentoinnin puutteisiin ja korostaa dokumentoinnin ja arkistoinnin riittävän resurssoinnin huolehtimisesta. Kaupunginhallituksen vastineessa se toteaa, että viime vuosina asianhallintaa on kehitetty viime vuosina mm. kouluttamalla ja uudistamalla asianhallintajärjestelmää. Arkistoinnin ongelmat liittyvät tarkoituksenmukaisen tilaratkaisujen puutteeseen sekä työaikaresurssin puutteeseen. Ongelmana on myös ammattitaitoisen henkilöstön alhainen saatavuus ja talouden tasapainotussuunnitelman toteutus.

2. Kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden kehitys

Kaupungin **toimintatuotot** olivat päättyneellä tilikaudella noin 6,3 milj. euroa. Lisäys edellisvuoteen oli noin 0,5 milj. euroa (toimintatuotot olivat 5,8 milj. euroa v. 2023).

Toimintakulut olivat lähes samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna, toimintakulut olivat 26,6 milj. euroa (26,5 milj. euroa vuonna 2023).

Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska merkittävimmät tuloerät, verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Toimintakate parani hieman edellisvuoden tasosta. Toimintakate oli -20,3 miljoonaa euroa, kun se oli vertailuvuonna 2023 -20,8 miljoonaa euroa.

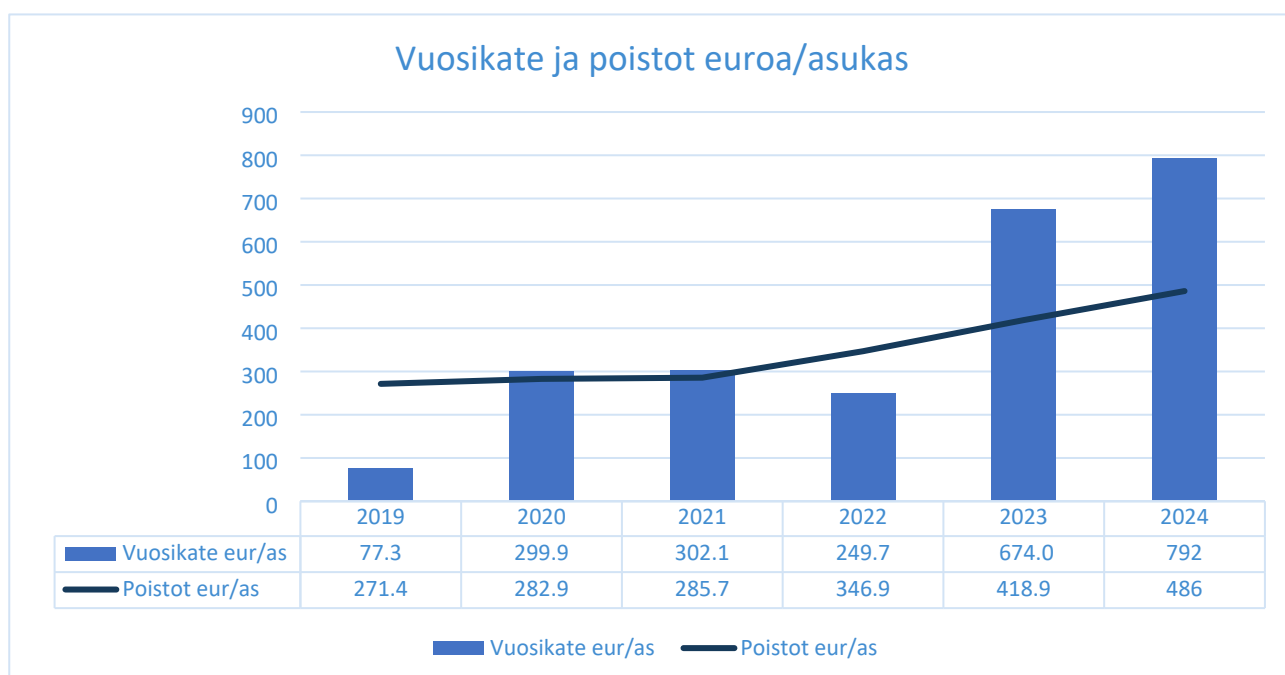
Verotulot nousivat edellisestä vuodesta. Verotulojen kertymä oli 26,9 milj. euroa (2023 kertymä oli 25,9 milj. euroa). Verotulot kokonaisuutena toteutuivat noin 1,2 milj. euroa yli talousarvion. Tuloveroprosentiksi määrättiin 9,90 %.

Valtionosuuksia kertyi 0,5 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuotena. Kokonaisuutena valtionosuudet olivat 0,9 milj. euroa. Peruspalveluiden valtion osuus oli -2,6 milj. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tase oli 2,4 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus toteutui negatiivisena, eli valtionosuuden kokonaisuutta -0,6 milj. euroa vähentävänä. Verotulomenetyksen korvaus oli 1,7 milj. euroa. Harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta ei saatu kaudella.

Kaupungin asukasmäärä on kehittynyt viisivuotisjaksolla seuraavasti. Asukasmäärä on pysynyt lähes samana viime vuoteen verrattuna, lisääntyen 8 henkilöllä.

2020	2021	2022	2023	2024
9 686	9 576	9 360	9 270	9 278

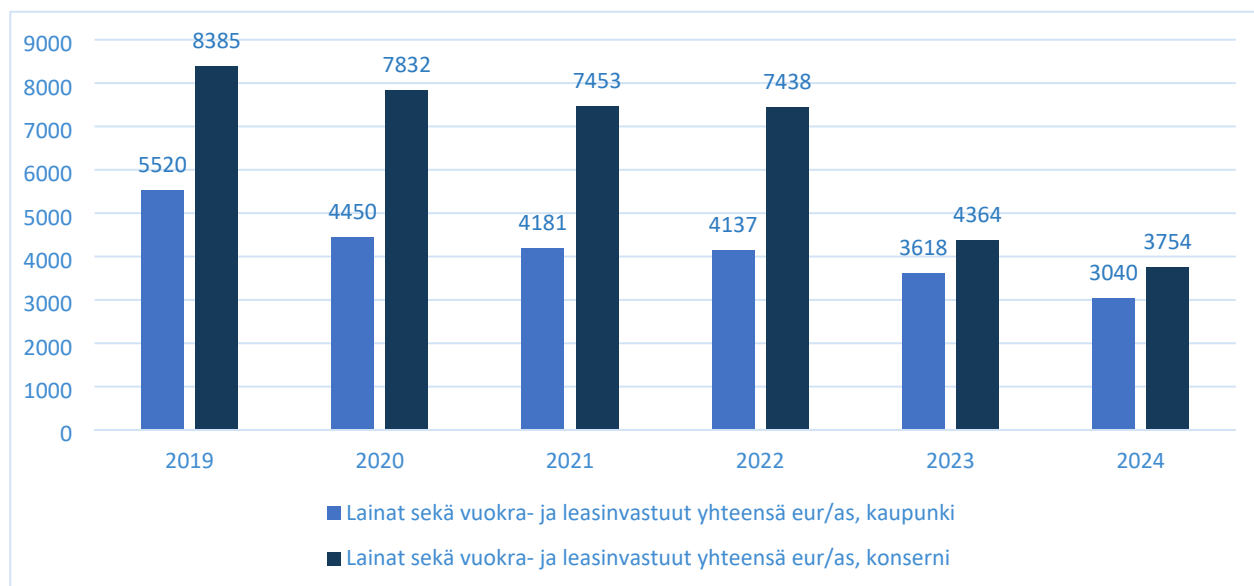
Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot vuodesta 2020 lähtien lukuun ottamatta vuotta 2022. Vuonna 2022 vuosikate asukasta kohden oli 249,70 euroa, mikä ei kattanut poistoja. Vuonna 2024 poistot olivat 486 euroa per asukas ja vuosikate 792 euroa per asukas.

Kuvio 1. Kaupungin vuosikate ja poistot 2019–2024, euroa/asukas

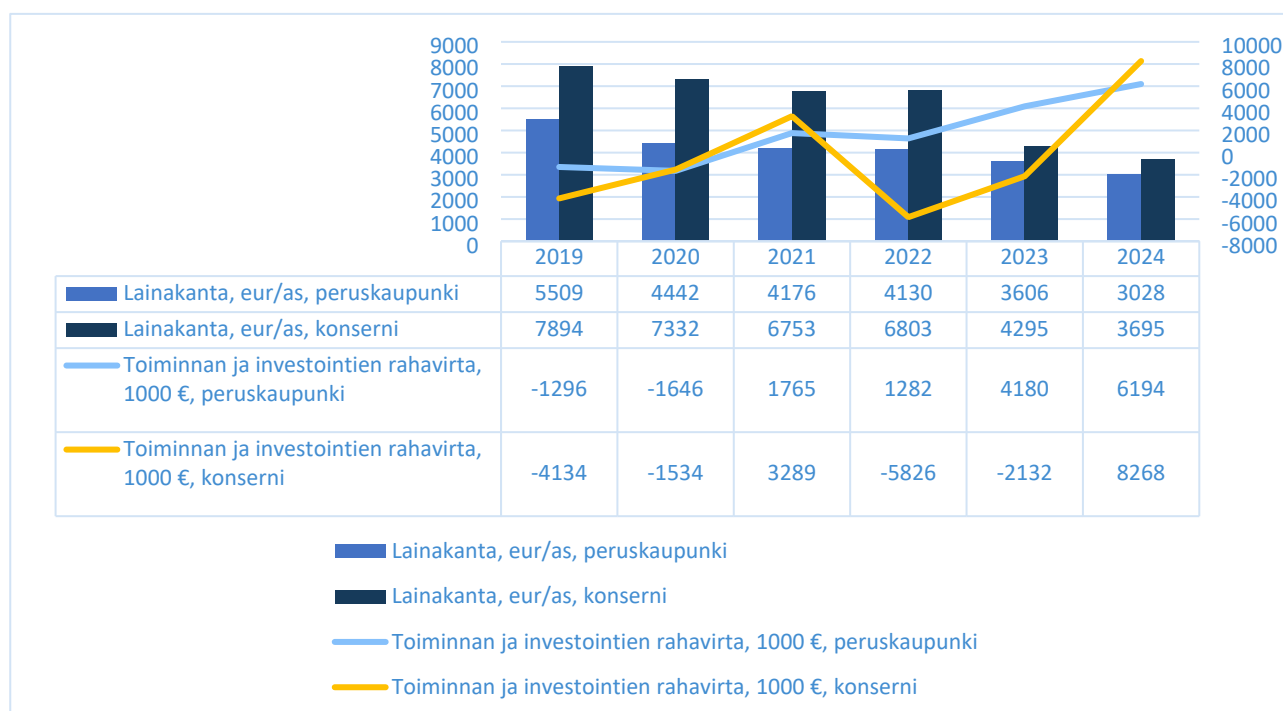
Kaupungin osalta asukasta kohden laskettu **lainakanta** laski 578 eurolla edellisvuodesta. Konsernissa lainakanta väheni edellisvuodesta 600 eurolla asukasta kohden. Olennaista on tarkastella lainoja sekä **leasing- ja vuokravastuita** kokonaisuutena, koska konsernin lainat, sekä leasing- ja vuokravastuut vaikuttavat joko välittömästi tai välillisesti jokaiseen kuntalaiseen.

Seuraavassa kuviossa on esitetty vastuiden kertymä kaupungissa ja konsernissa. Kuviosta näkee, että asukasta kohden lainat ja vuokravastuut ovat laskemaan päin. Tunnuslukuihin vaikuttaa muuttuva asukasmäärä.

Kuvio 2. Lainat sekä vastuut yhteensä kaupungissa ja konsernissa 2019–2024

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Sekä kaupungin että konsernin toiminnan ja investointien rahavirrat olivat positiivisia tilikaudella 2024.

Kuvio 3. Toiminnan ja investointien rahavirran ja lainakannan kehitys kaupungissa ja konsernissa 2019–2024

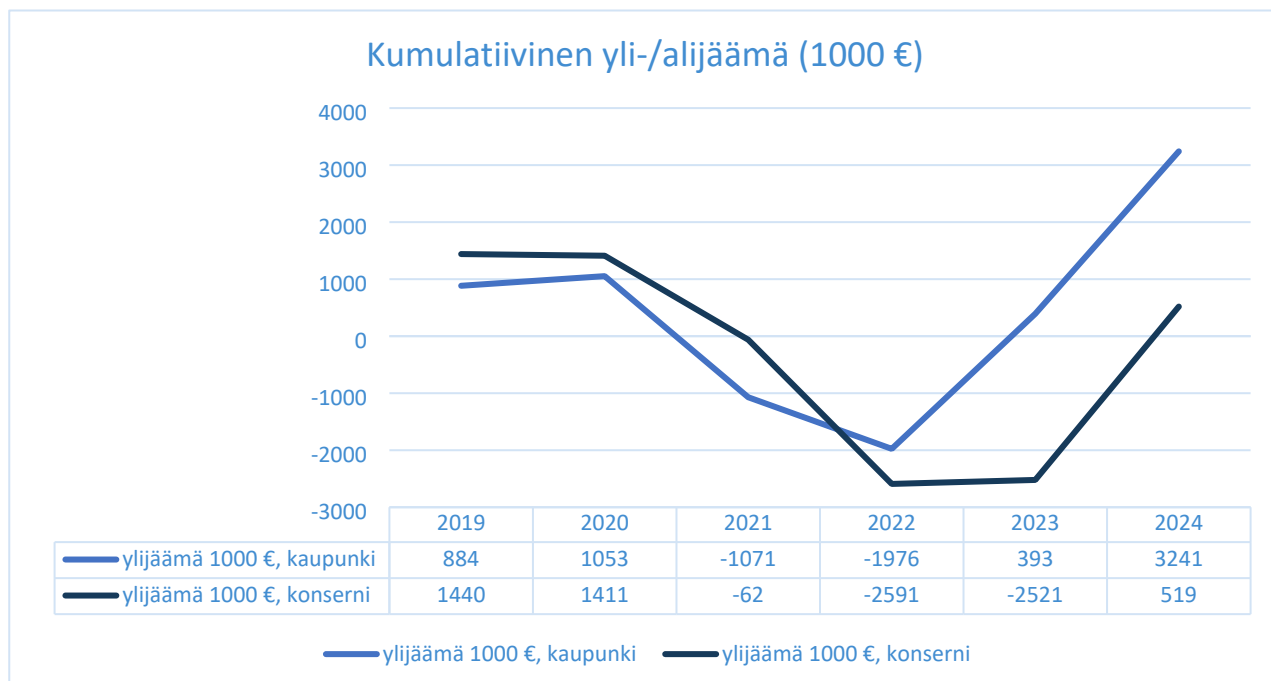
Kuvio näyttää, että tilanne parani toiminnan ja investointien osalta vuonna 2024 aiempaan verrattuna. Konsernin toiminnan ja investointien rahavirta on ollut negatiivinen vuosina 2022-2023, mutta vuonna 2024 se kääntyi positiiviseksi.

Investoinnit toteutuivat vuonna 2024 euromääräisesti n. puolta pienempänä mitä talousarviossa oli kaavailtu. Talousarvion mukaan investointien määräraha oli 2,4 milj. euroa. Tästä toteutui 1,2 milj. euroa. Suurimmat yksittäiset investoinnit olivat Vilppulankosken koulun luokkahuoneiden saneeraus, Savosenmäen koulun IV-koneiden uusiminen energiatehokkailla, Savosenmäenkoulun saattoliikenne, Infrapalveluiden monikäyttökärry, Ratakadun liityntäpysäkki ja Myllyrannan matkailuajoneuvoparkki.

Investoinneista jäivät toteutumatta mm. Koskelan yläkoulun tiivistys, koska se ei vaatinutkaan välitöntä toteuttamista sekä koulun uudisrakentamisen, koska se oli riippuvainen kouluverkkoselvityksen tuloksesta. Vilppulankosken koulun pihan muutostyöt ovat olleet varauksena useamman vuoden ja Mustalahden kiertoliittymän suunnitteluraha jäi odottamaan PIRELYn: toimintaa.

Tilinpäätöksen mukaan kaupungin vuoden 2024 tuloslaskelma osoittaa 2,8 milj. euroa **ylijäämää** sekä peruskaupungin että konsernin osalta. Talousarvio toteutui ilman merkittäviä menoylityksiä.

Kaupungilla on nyt taseessaan tilikauden 2024 ylijäämä huomioiden kertynyttä ylijäämää 3,2 milj. euroa ja konsernilla kertynyttä ylijäämää 0,5 milj. euroa.

Kuvio 4. Kaupungin ja konsernin kumulatiivinen yli-/alijäämä 2019–2024

2.1 Talouden tarkastelua kriisikuntakriteerien näkökulmasta

Kuntalain 118§:n mukaan **kunnan ja valtion tulee yhdessä** selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lain edellyttämät palvelut, sekä ryhtyä tarvittaessa sellaisiin toimenpiteisiin, joilla nämä palvelut saadaan turvattua. Käytännössä tämä tarkoittaa arviointimenettelyn käynnistämistä, joka voidaan käynnistää seuraavin perustein:

1. Kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa. Käytännössä tämä tarkoittaa kunnan taseeseen kertyneen alijäämän kattamista enintään neljän vuoden tilinpäätöksen vahvistamisesta seuraavan vuoden alusta lukien. Mänttä-Vilppulan tilinpäätös 2024 ollessa 2,8 milj. euroa ylijäämäinen piti kumulatiiviset yli-/alijäämät positiivisena edelleen. **Suunnitelmakaudellakaan kaupunki ei painu alijäämäiseksi uudelleen** (Taulukko 2). **Tämä kriteeri ei täyty.**
2. Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa. Vuoden 2024 konsernitilinpäätöksen mukaan ylijäämä/asukas on 56 euroa ja vuoden 2023 alijäämä/asukas -272 euroa. **Tämä kriteeri ei täyty.**

Lisäksi kunta joutuu kuntalain 118 §:n mukaan arviomenettelyyn, jos seuraavan taulukon tunnusluvut ovat **kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot**:

Kriteeri	TP2023	TP2024	Johtopäätös
Kuntakonsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %	137 %	146,6 %	EI TÄYTY
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Mänttä-Vilppula: 9,86 Koko maa: 7,38	Mänttä-Vilppula: 9,90 Koko maa: 7,46	TÄYTTY
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainojen ja vuokravastuiden määrän vähintään 50 %:lla.	Mänttä-Vilppula: 4364 €/ as. Koko maa, raja-arvo v. 2023 12 100 €/as*	Mänttä-Vilppula: 3754 €/ as. Koko maa, raja-arvo v. 2023 12 100 €/as*	EI TÄYTY
Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	2	2	EI TÄYTY

Taulukko 1. Kriisikuntakriteerit. *vuodelta 2024 ei keskimääräistä lukua ole vielä saatavilla.

Taulukon kriteereistä tällä hetkellä yksi täytyy, tuloveroprosentin ollessa yli 2,0 prosenttiyksikköä kaikkien kuntien painotettua keskimääräistä tuloveroprosenttia korkeampi. Kuntakonsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on vuoden 2024 tilinpäätöksessä yli 80 % (146,6 %). Kuntakonsernin vuosikatteeseen vaikuttaa merkittävästi tytäryhtiöiden taloudellinen tilanne. Lainanhoitokate kuvaa kunnan tulorahoituksen riittävyyttä lainojen lyhennysten ja korkojen maksuun. Tulorahoitus riittää, jos luku on 1. Jos luku on alle, kunta joutuu ottamaan lisälainaa, myymään omaisuutta, tai vähentämään rahavaroja. Kuntakonserniin lainanhoitokate on tilikauden 2024 osalta yli 0,8.

Seuraavassa taulukossa on tarkasteltu taloussuunnitelman tasapainoisuutta.

Talouden tasapainon tarkastelua peruskunnan yli-/alijäämän perusteella

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2024	+ 449.152,43 euroa*
Tilikauden yli-/alijäämä 31.12.2024	+ 2.847.589 euroa
Yli-/alijäämät yhteensä 31.12.2024	+ 3.296.741,43 euroa
Talousarvio 2025 yli-/alijäämäarvio	+ 523.101 euroa
Taloussuunnitelma 2026 yli-/alijäämäarvio	- 230.000 euroa
Taloussuunnitelma 2027 yli-/alijäämäarvio	- 38.000 euroa
Yli-/alijäämät 2025–2027 yhteensä	+ 255.101 euroa
Arvio yli-/alijäämästä 31.12.2027	3.551.842,43 euroa

*Saldossa on otettu huomioon poistoero, koska KILA:n kuntajaoston lausunnon mukaan se saadaan huomioida laskennassa.

Taulukko 2. Taloussuunnitelman tasapaino.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 29.8.2022 kokouksessaan talouden tasapainotusohjelman vuosille 2023–2026. Ohjelma tuo toteutuessaan 5,7 milj. euron säästöt. Tasapainottamistyö on tärkeää kuntatalouden kiristyessä tulevana vuosina. Ennakoiva työ kulurakenteen tarkastelemisessa, jota Mänttä-Vilppulassa on toteutettu, edesauttaa talouden tasapainon säilyttämisessä.

Kaupungilla ja terveydenhoitopalveluita tuottavalla Mäntänvuoren Terveys Oy:llä on erimielisyyksiä vuosien 2019–2020 aiheutuneista maksueristä, jotka ovat yhteensä 10,7 milj. euroa. Näistä maksueristä on neuvoteltu palveluntuottajan kanssa aikaisemmin tuloksetta. Tarkastuslautakunta katsoo, että kiista maksuista palveluntuottajan kanssa muodostaa toteutuessaan merkittävän riskin kaupungin taloudelle. **Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomion talouden tasapainotusohjelman käytännön seuraamisen tärkeyteen, jotta saavutettu tasapaino voidaan säilyttää.**

Tarkastuslautakunnan arvio kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden kehityksestä

Kaupungin taloudellinen tilanne on kohentunut edelleen vuonna 2024. Kaupungissa on käynnissä talouden tasapainottamisohjelma ja muuttuneen toimintaympäristön vuoksi sen noudattaminen korostuu.

Kaupungille on tehty talouden tasapainotusohjelma, jonka valtuustokin on hyväksynyt. On tärkeää, että tämä 5,7 milj. euron ohjelma saadaan myös toteutettua. Tämä edellyttää konkreettisten toimenpiteiden määrittämistä, jotta kaupunkikonsernin talous voidaan saada kuntoon.

Sote-toiminnan poistuminen kuntasektorilta luo epävarmuutta tulevien vuosien kuntien rahoitukseen ja yleinen kustannusten nousu vaikuttaa välillisesti ja välittömästi kuntaan ja kuntalaisiin. **Mänttä-Vilppulalla ei jatkossakaan ole varaa epäonnistua talouden tasapainottamistoimenpiteissä.**

3. Toimintaan ja talouteen liittyvät epävarmuustekijät

Mänttä-Vilppulan kaupungissa on ollut kuluvan vuosikymmenen alussa suuria haasteita liittyen talouteen ja toimintaan. Talouden heikkeneminen on ollut näkyvissä jo pitkään: kaupungin ja yhteistyökumppaneiden välisissä sopimuksissa on ollut epäselvyyksiä, taseessa oleva kaupungin suuri rakennuskanta aiheuttaa haasteita, väkiluku on laskusuuntainen, kaupungin tilinpäätös on kahta edellistä tilikautta lukuun ottamatta ollut usean vuoden tappiollinen, konsernitaseeseen alijäämä saatiin vasta vuonna 2024 katettua ja tytäryhtiöiden taloudellinen riippuvuus kaupungista aiheuttaa taloudellisia haasteita.

Kaupunki on tehnyt viime vuosina useita toimenpiteitä taloudellisen tilanteen korjaamiseksi ja tilanne kaupunkikonsernissa onkin kohentunut. Ensimmäinen ohjelma talouden tasapainottamiseksi hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 18.6.2018. Ohjelman arviointiin tuottavan toteutuessaan 3 milj. euron säästöt. Ohjelma ei saavuttanut sille asetettuja säästötavoitteita ja kaupunki käynnisti yhteistoimintaneuvottelut 9.12.2019. Neuvotteluiden tavoitteena oli vähentää kustannuksia 2 milj. eurolla.

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 29.6.2020 käynnistää talouden tasapainotusohjelman päivittämisen ja sitä laajennettiin koskemaan koko konsernia. Tasapainotusohjelmaa jatkettiin viranhaltijoiden omana työnä, mutta ohjelma keskeytyi useiden viranhaltijoiden vaihdoksien vuoksi. Tämänhetkinen voimassa oleva talouden tasapainottamisohjelma hyväksyttiin valtuustossa 29.8.2022 ja se koskee vuosia 2023–2026.

Tilinpäätöksessä 2024 on kuvattu talouden tasapainotuksen toimenpideohjelman vaikutuksia vastuualueittain. Kaupunginhallituksen vastuulle asetettujen tavoitteiden katsotaan toteutuneen muutoin, kuin 100.000 euron erillisen omaisuuden realisoinnin osalta. Toisaalta YH-Kotien osakkeiden myynti toteutui ennakoitua parempana. Myöskään esihenkilörakenteen oikaiseminen ei ole tuonut ohjelmassa suunniteltua säästöä, vaikka rakenteita muutettiin ja välillinen säästö on tämän johdosta syntynyt muutoin.

Kaupunkistrategiaa päivitettiin 10.10.2022 valtuuston kokouksessa. Strategia luo vahvoja mielikuvia menestyvästä ja kansainvälisestä seutukaupungista. Strategian kolme painopistettä ja näiden mittarit kulminoituvat kuitenkin tasapainoiseen taloudenhoitoon.

Toimiva konserniohjaus ja saumaton sopimukseen perustuva yhteistyö kaupungin ja kumppaneiden välillä vähentää sellaisia taloudellisia riskejä, jotka ennakoimattomasti toteutuessaan voivat aiheuttaa suuriakin kuluja, sekä mainehaittaa.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta tähdentää, että tasapainotusohjelma vaatii onnistuakseen **kaupunkikonsernin kaikilta toimijoilta ohjelmaan sitoutumista** ja sen tarkkaa noudattamista.

Yleinen kustannustason ja korkotason nousu vaikuttavat osaltaan kaupungin kulujen kehitykseen. Kuntien valtionosuuksiin kohdistuu huomattavia leikkauspaineita, joka aiheuttaa epävarmuutta kuntien tulopohjaan.

Käynnissä oleva riita-asia aiemman sote-palvelujen tuottajan kanssa on summaltaan merkittävä. **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki valvoo jatkossakin etujaan liittyen ristiriitaisuuteen aikaisemman sote-palveluiden tuottajan Pihlajalinnan kanssa.**

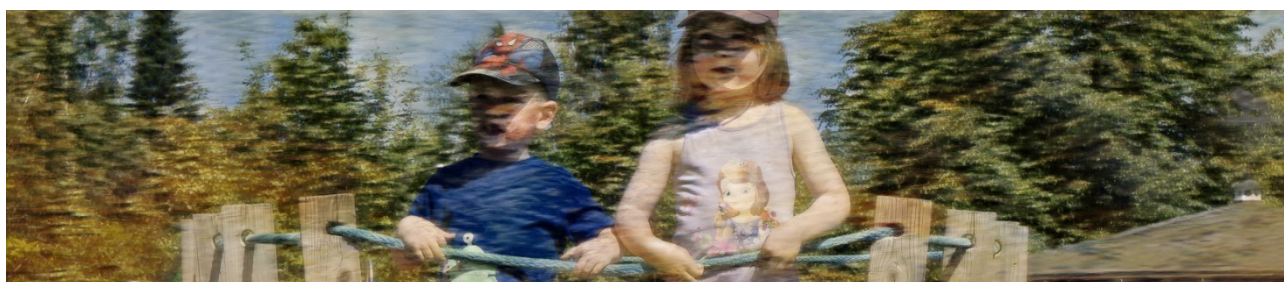
4. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan lakisääteinen tehtävä on arvioida, miten valtuuston asettamat toiminnalliset vuositavoitteet ovat kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Arviointi tehdään tilinpäätöstietojen tarkastuslautakunnan kuulemisten ja asiakirjojen pohjalta. Tarkastuslautakunta osoittaa seuraavissa taulukoissa oman näkemyksensä siitä, miten tavoite on toteutunut. Jos tavoitteen asettelu, tavoitetila, tavoitteen muotoilu tai toteutumisesta raportointi on epäselvä, toteumaa ei ole voitu arvioida.

Toiminnallisia vuositavoitteita oli talousarviossa asetettu yhteensä 24 kappaletta.

Konsernipalveluille oli asetettu yhteensä 5 strategista vuositavoitetta, jotka oli jaettu edellisen vuoden tapaan eri yksiköille. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoitteista 1 toteutui ja 2 toteutui osittain. Osassa tavoitteiden toteutuminen oli ilmaistu epäselvästi, joten arviointi ei onnistunut.

Mänttä-Vilppulan työttömyysaste on koko maan tasoa matalampi ja tavoittaa Pirkanmaan keskiarvoa.	Ei toteutunut
Digitalisoinnin avulla sisäisten ja ulkoisten asiakkuuskokemusten kehittäminen ja työaikaresurssin tehostaminen. Tavoite on poikkihallinnollinen ja tukee koko kaupungin toimintaa.	Toteutui osittain
Hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen ja kumppanuussopimuksen toteuttaminen.	Toteutui
Kehitämme monialaista yritys- ja sidosryhmäyhteistyötä - elinvoimajaoston toiminnan vakiinnuttaminen - omistajaohjauksen tehostaminen - yritys yhteistyön kehittäminen	Toteutui osittain
Mänttä-Vilppulan työnantajakuva parantaminen	Ei voitu arvioida / toteutui osittain

Sivistyspalvelujen vuositavoitteista tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toteutui 2 ja 1 ei toteutunut lainkaan. Savosenmäen koulun käytettävissä olevat tilat laskivat yhdellä. Lukion ja yläkoulun hallintohenkilökunnan määrä väheni ja työelämän laatua mitattiin henkilöstökyselyllä, jossa tulos ylitti tavoitteen. Huoltajille osoitetussa palvelutyytyväisyyskyselyssä ei päästy tavoitteeseen.

Kouluverkkoselvitys kohta 1: Koskelan puukoulun yhdistäminen Savosenmäen koulun kanssa samaan rakennukseen.	Toteutui
Lukio ja yläkoulut yhdistetään hallinnollisesti ja luodaan yhtenäinen toimintakulttuuri.	Toteutui
Huoltajien osallisuuden kokemuksen lisääminen ”Minulla on mahdollisuus vaikuttaa lapseni ryhmän toimintaan”.	Ei toteutunut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluilla oli neljä tavoitetta.

Digitaalisten asiakaspalveluiden tehostamisen 3 mittaria toteutuivat kaikki. Asukashyvinvoinnin toiminnallisen tavoitteen mittareina oli kirjaston tapahtumien määrät, nuorisopalveluiden yhteistyötapahtumat koulujen kanssa, liikuntaneuvonnan kohdennettujen ryhmäohjausten määrä ja kulttuurihyvinvoinnin ja liikunnan luotsi- ja lähetetoimintamallien toteutus/käyttöönotto. Näistä kolme ensimmäistä toteutuivat reilusti lähtötason ylittävillä tuloksilla. Palveluiden asiakasmäärien mittarina oli kulttuuri- ja matkailutapahtumien sekä uimahallin kävijämäärät, joissa kaikissa päästiin tavoitteisiin. Palveluiden mitoituksen mittareina olivat kirjaston lainamäärät ja nuorisotilojen kävijämäärät, missä molemmissa jäätiin tavoitteista.

Digitaalisten asiakaspalveluiden tehostaminen.	Toteutui
Asukashyvinvoinnin edistäminen.	Toteutui osittain
Palveluiden asiakasmäärät ja vaikuttavuus.	Toteutui
Palveluiden mitoitus vastaamaan tasapainottamisohjelmaa ja väestömäärää.	Ei toteutunut

Kaupunkikehityslautakunta koostuu kolmesta eri vastuualueesta. Tavoitteita lautakunta oli asettanut yhteensä 12 kappaletta, joista kahteen ei eroteltu vastuualueita erikseen ja loput oli jaettu yksiköittäin: 4 tavoitetta tilapalveluihin, 2 tavoitetta infra- ja ympäristöpalveluihin sekä 4 tavoitetta kaupunkisuunnittelu- ja lupapalveluihin. Osassa mittareista toteumat oli ilmoitettu epämääräisesti, joten niissä toteutumista ei voinut arvioida.

Organisaatiouudistuksen jatkaminen/kehittäminen: Tavoitteena on resurssitehokkaasti toimiva organisaatio, joka saavuttaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Sihteeriresurssin tarkastelu.	Toteutui
Sote-rakennuskannan jatkon selvittäminen. Hyvinvointialueen jatkosuunnitelmat vaikuttavat tavoitteen toteutumiseen.	Ei voitu arvioida
Kiinteistöstrategian toteutus. Kaikille kaupungin omistamille kiinteistöille on kehittämissuunnitelma (salkutus). Tavoitteena on muun muassa nostaa niiden rakennusten käyttöasteita, jotka tullaan säilyttämään omistuksessa ja luopua niistä rakennuksista, joiden käyttöaste on vähäinen ja/tai käyttökustannukset ovat suuret toimintaan nähden.	Toteutui osittain

Puhtaus- ja ruokapalveluiden mitoituksen tarkistaminen	Toteutui
Sähkön ja lämmön käytön vähentäminen. Energian käytön vähenemiseen johtavien toimenpiteiden toteuttaminen (automaattisammutukset, liiketunnistimet, LED-valaistus)	Ei voitu arvioida
Kiinteistönhoidon ja kunnossapidon töiden sujuva ja nopea käsittely sekä kiinteistönhoidon tehokas suunnittelu, valvonta ja dokumentointi. => Kiinteistönhoidon- ja huollon huoltokalenterin ja palvelupyyntöjärjestelmän suunnitelman mukainen käyttöönotto.	Toteutui
Yksityisteiden kunnossapidon siirtäminen tiekuntien vastuulle.	Toteutui
Katuvalaisinten vaihto vähemmän energiaa kuluttaviin LED-valonlähteellisiin.	Toteutui
Rakennusrekisterin tietojen ajan tasalle saattaminen (kiinteistöveroselvitys)	Toteutui osittain
Liike- ja teollisuustonttipörssin uudistaminen ja näkyvyyden lisääminen	Toteutui
Uudistaa tonttimarkkinointi ja luoda toimiva tonttipörssi mikä tavoittaa kiinnostuneet asiakkaat.	Toteutui
Rakennusvalvonnan sujuva ja nopea lupakäsittely sekä ennakoiva ohjaus uuden rakennuslain muutosten osalta. Rakennuslupien määrän ennakoidaan laskevan lakimuutosten myötä.	Toteutui

Uudistuneen tonttimarkkinoinnin tavoitteiden vaikutusten seurannan tavoitteen toteutumisen mittariksi oli asetettu toteutuneiden tonttien myyntien määrä. Tavoite toteutui, kun sekä liike- ja teollisuustontteja sekä omakotitalo- ja vapaa-aikatontteja myytiin vuonna 2024. Myös rakennuslupien määrä ylitti tavoitteen, joka oli 50 % vuoden 2022 määrästä. Infra- ja ympäristöpalveluiden tavoitteiden mittareina oli yksityisteiden kunnossapidon siirto tiekuntien vastuulle, mikä oli onnistuttu toteuttamaan vuoden 2024 aikana. Myös katuvalaisimien vaihto LED-valaisimiin toteutui kaudella, mikä näkyi myös alentuneena katuvalojen sähkönkulutuksena.

Alla koottuna kaupungille asetettujen tavoitteiden toteutumista taulukkomuodossa:

	Tavoitteiden lkm	Toteutui	Toteutui osittain	Ei toteutunut	Ei voitu arvioida
Konsernipalvelut	5	1	2		2
Sivistyspalvelut ml. kulttuuri ja liikunta	7	4	1	2	
Kaupunkikehitys	12	8	2		2
Yhteensä	24	13 (54 %)	5	2	4

Tarkastuslautakunnan arviointi vuositavoitteiden toteutumisesta ja raportoinnista

Peruskaupungille asetettiin yhteensä 24 vuositavoitetta, joka on 23 vähemmän kuin edellisenä vuotena. Tavoitteista toteutui toimintakertomuksessa raportoidun ja tarkastuslautakunnan tulkinnan mukaan 13 (54 %).

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteiden asettamista on kehitetty vuoden 2024 talousarviossa. Tavoitteille on asetettu selkeät mittarit. Tavoitteistossa on vahvasti mukana talouden tasapainottamista mittaavat tavoitteet.

Edellä esitetty arvio perustuu toimintakertomuksen tietoihin. Omana arvionaan ja muualta saatujen tietojen pohjalta tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota sekä esteellisyyteen että kaupunkiympäristön viihtyvyyteen liittyvien asioiden hitaaseen edistymiseen.

5. Konserniyhteisöjen vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan oli mahdollista arvioida konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumista pääasiassa tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen avulla.

Kaupunki asetti talousarviossa 2024 kaikille tytäryhtiöilleen seuraavat tavoitteet:

- *Mänttä-Vilppulan kaupungin omistuksessa olevien yhtiöiden toiminta on tarkoituksenmukaista ja liiketaloudellisesti kannattavaa.*
- *Yhtiön tehtävät suoritetaan taloudellisesti ja tehokkaasti.*
- *Yhtiön ja kaupungin väliset keskinäiset toiminnan siirrot, palvelumallit ja sopimukset on tarkastettu ja päivitetty.*

Justiina Ateriapalvelut Oy	54.492,60 €
Koskelantalot Oy	86.913,00 €
MW-Kehitys Oy	7.254,14 €
Yrke Kiinteistöt Oy	-519.952,27 €
Mäntän Jääareena Oy	-103.024,17 €
Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy	294.848,40 €

Taulukko 3. Tytäryhtiöiden tulokset tilinpäätöksen 2024 perusteella.

Taulukon perusteella neljän tytäryhtiön tulos oli ylijäämäinen ja kahden yhtiön tulokset olivat selvästi negatiiviset. Edellisvuonna 2023 vain kahden tytäryhtiön tulos oli ylijäämäinen. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että yhtiöillä on erilainen tulopohja.

Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy

Liikevoittotavoite: tulostavoite vähintään nolla	Toteutui
Vesihuollon palvelut tuotetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.	Toteutui
Kuntalaisilta perittävillä maksutuotoilla katetaan varsinaisen toiminnan lisäksi poistot ja pääomakulut. Vesihuoltoyhtiön ei ole tarkoitus tuottaa voittoa, mutta tuloksen tulee olla pitkällä aikavälillä positiivinen.	Toteutui
Laitoksen omaisuuden arvo ja käyttökunto ylläpidetään ennakoivan kunnossapidon periaatteella ja peruskorjaustoiminnalla.	Ei voitu arvioida
Yhtiö kehittää yhteistyötä vesiosuuskuntien kanssa ja selvittää niiden liittämismallia vesihuoltoyhtiöön, mikäli osuuskunnilla ilmenee siihen tarvetta.	Toteutui
Investointitarpeet priorisoidaan ja toteutetaan kustannustehokkaasti yhteistyössä kaupungin kanssa	Toteutui
Selvitetään vaihtoehtoisia lämmöntuotantotapoja hyödynnettäväksi kaukolämmön tuotannossa	Toteutui osittain

Yhtiön tulos oli 294,8 tuhatta euroa voitollinen. Talousarviossa ei enimmiltä osin ollut kerrottu mittareita, miten tavoitteiden toteutumista seurataan. Tavoitteiden toteutumista ei siten suurelta osin voi arvioida, muutoin kuin tilinpäätöksen kirjatun perusteella.

Koskelantalot Oy

Liikevoittotavoite: nollatulos	Toteutui
Kohteiden vuokrataso on yleisten markkinavuokrien tasolla, (aravakohteissa vuokra määrittyy aravalain mukaisesti)	Ei toteutunut, mikäli tavoite oli, että vuokrat olisivat vähintään markkinatasoa
Käyttöaste keskimäärin 95 %	Ei toteutunut
Yhtiö laatii kohdekannasta PTS:n talousarvion sallimissa rajoissa	Toteutui
Yhtiön viestintää tehostetaan markkinoimalla asuntoja nettisivuilla	Toteutui
Yhtiön omavaraisuusaste nousee pitkällä aikavälillä ja yhtiö ei joudu turvautumaan emon taloudelliseen apuun	Toteutui
Keskinäiset sopimukset ja sitoumukset on tarkistettu	Toteutui osittain

Yhtiö teki 86.914 euroa voitollisen tuloksen.

Koskelantalot Oy tavoittelee asuntojen 95 % käyttöastetta, mitä ei saavutettu. Tilinpäätöksen mukaan käyttöaste 31.12.2024 oli 79 %. Yhtiö tavoittelee vieraan pääoman vähentämistä ja korjausinvestointien toteuttamista liiketoiminnan tuloksella.

Mäntän Jääareena Oy

Liikevoittotavoite on nolla tulos	Ei toteutunut
Yhtiö kehittää ja laajentaa kiinteistön käyttöastetta mahdollisuuksien mukaan lisäämällä joko jääaikaa talvella tai kehittämällä kiinteistön käyttömahdollisuuksia sesongin ulkopuolella	Ei toteutunut
Nykyisen toiminnan jatkuvuuden ja palveluiden turvaaminen; <i>Yhtiö toimii tehokkaasti ja toteuttaa suunnitelman palveluiden jatkuvuuden turvaamisesta</i>	Ei toteutunut
Yhtiön viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Ei voinut arvioida

Liikevoittotavoite ei toteutunut, yhtiön tuloksen ollessa noin -103 tuhatta euroa tappiollinen. Kiinteistön käyttöastetta ei raportoitu tilinpäätöksessä, eikä tavoiteltua käyttöasteen määrää ollut ilmoitettu, joten käyttöasteen kehittämistä ei voinut arvioida. Yhtiö ei pystynyt toteuttamaan suunnitelmaa palvelujen turvaamiseksi. Yhtiön viestinnän ja markkinoinnin kehittämiseen ei oltu ilmoitettu mittareita, joten sitä ei voinut arvioida.

Tarkastuslautakunta nostaa esiin toiminnallisen tavoitteiden ja mittarien, sekä tavoitetasojen väliset suhteet. Tavoitteenasettelussa kannattaa suosia sellaisia mittareita, jotka tuottavat sellaista tietoa, jota yhtiö voi käyttää toiminnan kehittämisen tukena.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota Mäntän Jääareena Oy:n vaikeaan tilanteeseen. Yhtiö ei keräämillään tuotoilla eikä kaupungin tukitoimista huolimatta pysty kattamaan toiminnasta ja kiinteistön ylläpidosta johtuvia kuluja. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että toimenpiteitä omistuspohjan muuttamiseksi ja siten lainvastaisten In house -hankintojen purkamiseksi on aloitettu.

Yrke Kiinteistöt Oy

Liikevoittotavoite: nolla tulos	Ei toteutunut
Markkinahintaisten liike- ja toimitilojen hallinnointi ja välittäminen yritystoiminnan tarpeisiin.	Toteutui
Kiinteistö- ja toimitilapörssin luominen yhteistyössä kaupungin kanssa: Toimiva ja kattava kiinteistö- ja toimitilapörssi, mikä tavoittaa asiakkaita.	Toteutui osittain
Kaupungin ja yhtiön väliset sopimukset tarkastetaan ja ajantasaistetaan: Yhtiön ja kaupungin keskinäiset sopimukset on päivitetty ja kirjattu.	Toteutui

Yhtiön toiminta oli 520 tuhatta euroa tappiollista, joten ensimmäinen tavoite ei toteutunut. Liike- ja toimitilojen hallinnointia ja välittämistä yritystoiminnan tarpeisiin mitattiin halutun käyttöasteen ylittymisellä, joka toteutui (91 %).

MW-kehitys Oy

Liikevoittotavoite: nolla tulos	Toteutui
Yhtiön tavoitteet on kuvattu avustuksen käyttöehtojen palvelusopimuksessa.	Toteutui
Kaupungin ja yhtiön väliset sopimukset tarkastetaan ja ajantasaistetaan: Yhtiön ja kaupungin keskinäiset sopimukset on päivitetty ja kirjattu.	Toteutui osittain
Yrityspalvelumallin luominen yhteistyössä kaupungin kanssa perustuen sopimukseen.	Toteutui osittain
Mänttä-Vilppulan elinvoiman ja vetovoiman kehittäminen osana elinvoimajaoston toimintaa.	Toteutui

MW-Kehitys Oy on kaupungin 83,6 % omistama tytäryhtiö. Yhtiö teki 7,3 tuhatta euroa voitollisen tuloksen.

Suomen yrittäjien kuntabarometrissä pienten kuntien, yht. 183, keskiarvo pisteluvun osalta oli 3,12. Mänttä-Vilppula sijoittui sijalle 149 pisteluvulla 2,77.

MW-Kehitys Oy:llä on merkittävä rooli kaupunginvaltuuston 22.4.2024 § 23 hyväksymän elinvoimaohjelman toimeenpanossa. Puolivuotiskauden 6-11/2024 toteumaraportin mukaan valtaosaan toimenpiteistä on tartuttu tai ne ovat toteutuneet.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota konsernirakenneselvityksen nostamaan seikkaan, että hankintalainsäädäntö ei mahdollista hankintoja yhtiöltä ilman kilpailutusta, koska yhtiössä on yksityistä omistusta.

Tarkastuslautakunnan mielestä yhtiölle tulee asettaa tavoitteet ja mittarit, jotka mittaisivat sen suoriutumista tehtävistään, eivätkä todentaisi sen perustehtäviensä suorittamista.

Justiina Ateriapalvelut Oy

Liikevoittotavoitteen saavuttaminen	Toteutui
Pidemmän aikavälin suunnitelma yhtiön tulevaisuudesta sote-ruokapalvelujen tuottajana	Ei toteutunut

Justiina Ateriapalvelut Oy:n tilikauden tulos oli 68,1 tuhatta euroa ylijäämäinen. Tavoitteena ollut 3 %:n liikevoittotavoite saavutettiin, toteutunut oli 4,06 %. Toimintasuunnitelmaa eri skenaarioista ti ollut toteutettu vielä vuoden 2024 aikana.

Tarkastuslautakunnan arvio tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista

Valtuusto on asettanut talousarviossa tytäryhteisöille vuositavoitteita, joiden toteutumisesta ei ole tilinpäätöksessä kerrottu kovinkaan tarkasti. Tarkastuslautakunta on esittänyt tämän huomion jo useiden edellisten vuosien arviointikertomuksissa. Vuonna 2024 toteumaraportointi on parantunut, mutta mittarit eivät monissa kohdin ole vieläkaan selkeitä.

Tavoitteet ovat osittain edelleen ympäröityjä ja usean tavoitteen saavuttaminen jää tilinpäätöksen tietojen perusteella lukijalle epäselväksi. **Tarkastuslautakunnan mielestä MW-Kehitys Oy:lle tulee asettaa tavoitteet ja mittarit, jotka mittaisivat sen suoriutumista tehtävistään, eivätkä todentaisi sen perustehtäviensä suorittamista.**

Tarkastuslautakunta kiinnittää aiempien vuosien tapaan huomiota kaupungin heikkoon menestykseen kuntien elinvoimaa mittaavissa tutkimuksissa. Tarkastuslautakunta pitää elinvoimaohjelman laatimista kaupunkiin myönteisenä asiana, mutta arvioi ohjelman olevan jopa siinä määrin liian laaja, että laajuus hankaloittaa ohjelman vastuuttamista ja seurantaa.

Lautakunta pitää kehitysyhtiön resursseja huomattavina kaupungin sille antamaan avustukseen nähden. Yhtiö saa kuitenkin tuottoja myös henkilöpanoksen myynnistä Yrke Kiinteistöille. Tämän osalta lautakunnalle puolestaan on epäselvää, miten toiminta liittyy MW-Kehityksen perustehtäviin, joita ovat alueen elinvoiman lisääminen yritysten toimintaedellytyksiä parantamalla.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota yhtiöiden omistusrakenteeseen, jossa hankintalainsäädäntö ei mahdollista hankintoja yhtiöltä ilman kilpailutusta, koska yhtiössä on yksityistä omistusta.

Tarkastuslautakunta toistaa konsernirakenneselvityksen havainnon Mäntän Jääareena Oy:n vaarallisesta tilaaja-tuottajaketjusta. Lautakunta nostaa selvityksestä suosituksen selvittää yhtiön purkamista.

6. Konserniohjaus

Kaupunkikonsernia ohjataan konserniohjeella, talousarviolla ja yksittäisillä valtuuston ja hallituksen päätöksillä. Lisäksi konsernijohto käy tarvittaessa keskustelua tytäryhtiöiden johdon kanssa konsernin sisäisen tiedonkulun edesauttamiseksi. Hallintosäännön mukaan kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Kaupunginjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana. Kaupunginjohtajan ja talousjohtajan tehtävänä on aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan. Kaupunginhallituksen konsernijohtoon liittyvät tehtävät on lueteltu hallintosäännössä.

Kuntalain 47 § mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Tytäryhteisöllä tulee olla omistajan eli kunnan asettama strateginen tavoite, ja tytäryhteisön hallituksen tulee pyrkiä toteuttamaan omistajan asettamaa tavoitetta. Tytäryhtiöille on talousarviossa asetettu tavoitteita, joiden toteutumisesta on arvioitu tämän kertomuksen luvussa viisi.

Kaupungin konserniohje päivitettiin vuonna 2022. Päivitetty konserniohje hyväksyttiin valtuustossa 29.8.2022. Uudistetussa ohjeessa selkeytettiin yhtiöiden kokousedustajien, yhtiöiden ja toimitusjohtajien vastuita. Konsernijohto on myös määritelty uudistetussa ohjeessa. Lisäksi hyvän hallinnon periaatteet ja vuosikello lisättiin ohjeeseen ja kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden tiedot päivitettiin. Konserniohjeen tavoitteena on luoda puitteet kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeella pyritään ohjaamaan ja tehostamaan kaupunkikonsernia kokonaisuutena yhteisin periaattein ja kuntakonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

Kaupunginjohtaja perusti tilikauden 2022 aikana konserniohjausryhmän, jonka toiminta alkoi loppuvuodesta 2022. Johtoryhmään kuuluvat kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden toimitusjohtajat, sekä kaupungin johtoryhmä. Konserniohjausryhmän myötä vuoropuhelun ja tiedonvaihdon kaupungin ja tytäryhtiöiden välillä on pääosin parantunut.

Vuoden 2024 aikana toteutettiin konsernirakenneselvitys mikä käsitti konsernin taloudellisen rakenteen arvion sekä toimenpidesuosituksia yhtiökohtaisesti. Toimenpidesuosistusten toteuttaminen on aloitettu.

Vuoden 2024 talousarviossa oli asetettu tytäryhtiöille yhteiset tavoitteet: Mänttä-Vilppulan kaupungin omistuksessa olevien yhtiöiden toiminta on tarkoituksenmukaista ja liiketaloudellisesti kannattavaa, yhtiön tehtävät suoritetaan taloudellisesti ja tehokkaasti ja yhtiön ja kaupungin väliset keskinäiset toiminnan siirrot, palvelumallit ja sopimukset on tarkastettu ja päivitetty.

Kaupunki maksaa huomattavia summia avustuksia tytäryhtiöilleen. Silti useilla tytäryhtiöillä on vaikeuksia selvittää kuluistaan ilman kaupungin lisäävustuksia. Tilinpäätöksen mukaan kaupunki maksoi avustuksia seuraavasti:

- MW-Kehitys OY:lle 268 000 €
- Mäntän Jääareena OY:lle 280 000 €
- Koskelantalot Oy:lle 11 548,62 €

Koskelantalot Oy on käyttänyt korotonta tililimiittiä kaupungilta koko vuoden 2024 ajan. Tililimiittiä on ollut keskimäärin käytössä -346 486,16 euroa/päivä.

Tarkastuslautakunnan arviointi konserniohjauksesta

Tarkastuslautakunta näkee positiivisena kehityksenä vuoropuhelun lisääntymisen kaupungin ja konserniyhteisöjen välillä.

Tytäryhtiöiden rooli ja merkitys kaupungin talouden hoitoon on suuri. Kaupungin kokonaisedun mukaista on, että tytäryhtiöt suoriutuisivat tehtävistään taloudellisesti kestäväällä tavalla. Tarkastuslautakunta kehottaa konserniohjausta talouden tasapainotusohjelman vuoksi seuraamaan tarkasti tytäryhtiöidensä taloudenhoitoa ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä tarvittaessa puuttumaan havaittuihin poikkeamiin.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että yhtiöiden kanssa on osittain sovittu palveluiden sisällöstä ja tasosta. Kuitenkin lautakunta näkisi mielellään vielä vahvempaa sopimusohjausta tytäryhtiöiden suuntaan. Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee, että erillisissä tytäryhtiöiden kanssa tehtävissä sopimuksissa asetettuja tavoitteita sisällytettäisiin osaksi talousarviossa tytäryhtiöille asetettavia tavoitteita

7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutuminen

Kuntien valtionosuuteen on vuoden 2023 alusta sisällytetty hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa HYTE-kerroin. Tämä tarkoittaa, että jatkossa osa kuntien valtionrahoituksesta määräytyy niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kertoimella halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Kunta vastaa jatkossakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. varhaiskasvatuksen, opetuksen, nuoriso- kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä työllisyyden edistämisen osalta. HYTE-kertoimen suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattoreiden, prosessi- ja tulosindikaattoreiden, perusteella. Prosessi-

indikaattoreita on yhteensä 15 kappaletta ja tulosindikaattoreita kuusi. Yhden prosessi-indikaattorin perusteella tarkastuslautakunnan tulee jatkossa arvioida kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista arviointikertomuksella kerran valtuustokaudessa.

Kunnan on lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 § mukaan valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus- ja suunnitelma. Hyvinvointikertomuksessa kuvataan hyvinvoinnin nykytilanne ja hyvinvointisuunnitelmassa kuvataan tavoitteet ja toimenpiteet kuntalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi. Mänttä-Vilppulan kaupungin hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen tavoitteita on määritelty hyvinvointisuunnitelmassa 2021–2025, joka on osa kaupunkistrategian toimeenpanoa. Kaupunginhallitus hyväksyi 31.3.2025 hyvinvointikertomuksen vuodelta 2024 esitettäväksi valtuustolle. Hyvinvointikertomuksessa raportoitiin väestön hyvinvoinnin tila ja yhteenveto siitä, mitä kunnan eri toimialat ovat tehneet edellisen laajan hyvinvointikertomuksen painopisteille.

Hyvinvointikertomuksen 2021 - 2025 perusteella nuorisovaltuusto on ollut mukana kehittämisessä toteuttamalla loppuvuodessa kyselyn toiveruokapäivästä koulussa ja se toteutuu joka koulussa.

Kaudella 2024 perhekeskuskehittäminen on ollut säännöllistä, Minun Tiimini on aloittanut 9/2024.

Varhaiskasvatuksen teemaillat / vanhemmuuden tuki on aloitettu vuonna 2024 ja tätä tullaan jatkamaan vuonna 2024. Digitaalinen perhekeskus on valmistunut vuoden 2024 aikana.

Lastensuojeluasiakkaiden määrää on seurattu. Vuonna 2024 lastensuojelussa oli 67 asiakasta sekä varhaisessa perhetyössä 14. Vuonna 2023 lastensuojelussa oli 85 asiakasta.

Maksuttomien kuntosalikorttien määrä yli 65-vuotiailla on noussut ollen vuonna 2024 358 kpl, kun vuonna 2023 määrä oli 342 kpl. Myös vesijumppaan osallistuneiden määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna ollen vuonna 2024 2.947 henkilöä (2023 2.450 henkilöä). Liikuntaresepteissä ei aivan ylletty viimevuoden tasolle: toteutuneet ohjauskäynnit olivat vuonna 2024 8 asiakasta, kun vuonna 2023 oli 9 asiakasta. Myös kävijämäärät sekä uimahalliin että kuntosaleille ovat kasvaneet. Vuonna 2024 uimahallissa oli 38.956 käyntiä, mikä on 3.918 käyntiä enemmän kuin vuonna 2023. Vuonna 2024 kuntosalien käyntimäärä (ovien avauksien mukaan laskettuna) oli 9.603 kertaa, kun vastaava luku vuonna 2023 oli 8.812 kertaa. Vuonna 2024 järjestetyssä Move-mittauksessa 5. luokkalaiset suoriutuivat kahta osiota lukuun ottamatta hyvin. 8. luokkalaiset menestyivät mediaania paremmin yhtä vaille kaikissa mittauksissa. 8. luokkalaiset pojat menestyivät huomattavasti mediaania paremmin yhdessä osiossa.

Ikäihmisten toimintakykyä on pyritty pitämään yllä mm jakamalla liukuesteitä ja vuonna 2024 kaikille 75-vuotta täyttäneille näitä oli jaettu. Lisäksi hiekoitussepeleitä jaetaan ilmaiseksi.

Vähävaraisten lasten harrastustuen piirissä vuonna 2024 on ollut 12 lasta. Harrastustuen kriteereitä ei ole uusittu vuoden 2024 aikana.

Nuorisotilojen käyntimäärät olivat laskeneet vertailuvuodesta, vuonna 2024 käyntejä oli 7.889 kpl kun vuonna 2023 niitä oli 9.380 kpl.

Tarkastuslautakunnan arviointi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota pitkien liikuntavälituntien mittariin, joka on laskenut vuodesta 2022.

Tarkastuslautakunta huomioi, että kouluruokailua koskevan tavoitteen parantaminen ei ole onnistunut vuoden 2023 tuloksesta.

Lautakunta kiinnittää huomiota nuorisotilojen käyttäjien määrän vähentymiseen esimerkiksi monitoimitalo Kirkkiksellä.

8. Henkilöstö

Henkilöstöraportin mukaan vuoden 2024 lopussa kaupungilla oli voimassa olevia palvelussuhteita yhteensä 385 kappaletta, joista määräaikaista oli 29 %. Henkilötyövuosittain laskettuna vuonna 2024 oli 311,3. Henkilötyövuosien määrä oli vähentynyt 8 % vuodesta 2023. Prosentuaalisesti eniten oli vähentynyt sijaisten käyttö, yli 40 %. Palvelualakohtaisesti eniten henkilötyövuosia on vähentynyt kaupunkikehityspalveluista, lähes 15 %. Kulttuuripalveluissa oli puolestaan 23 %:n nousu, joka johtui lyhytaikaisten sijaisten tarpeen kasvusta sekä hanketyöstä. Koko kaupungin keskimääräiseksi henkilöstön iäksi tuli 48,7 vuotta (vuonna 2023 50,2 vuotta). Henkilöstön lähtövaihtuvuus oli parantanut viime vuodesta ollen vuonna 2024 3,6 %, kun se vuonna 2023 oli 4,5 %. Terveysperustaisia poissaoloja kertyi vuonna 2024 6.318 kalenteripäivää, mikä on 1.153 päivää vähemmän kuin vuonna 2023. Vähentyneiden sairauspoissaolopäivien laskennallinen säästö työnantajalle on 426.610 euroa (Elinkeinoelämän keskusliiton arvio: sairauspoissaolopäivän hinta työnantajalle 370 euroa). Henkilöstön osaamista oli kehitetty mm tarjoamalle henkilöstölle Eduhousen koulutuslisenssi. Lähes kaikki esihenkilöt ovat hankkineet lähiesimiestutkinnon. Henkilöstön perehdytykseen on kiinnitetty huomiota mm. päivittämällä perehdytysohje.

Tarkastuslautakunta pitää onnistumisena henkilöstön lähtövaihtuvuusprosentin pienentymistä ja sairaspoissaolopäivien vähentymistä.

9. Yhteenveto tarkastuslautakunnan havainnoista

Kuntalain 121 §:n mukaan kaupunginhallituksen on annettava valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta toivoo kaupunginhallituksen vastinetta valtuustolle seuraaviin asioihin:

1. Millä tavoin Yrke Kiinteistöt Oy:n ja MW-Kehitys Oy:n tavoiteasetantaa tullaan muuttamaan, jotta tavoitteet mittaisivat yhtiöiden suoriutumista?

2. Miten Mäntän Jääareena Oy:n toiminnan jatkuvuus turvataan?
3. Elinvoimaohjelman laatiminen on hyvä edistysaskel, koska ohjelmaan on dokumentoitu toimijoiden käymiä keskusteluja kaupungin elinvoiman kehittämisestä. Miten ohjelma tiivistetään sellaiseen muotoon, että sen vastuuttaminen ja valvonta on realistisemmin toteutettavissa?

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa ja henkilöstöä aktiivisesta otteesta. Vuonna 2024 on tapahtunut jälleen paljon edistystä esimerkiksi konsernijohtamisen toimintatavoissa. Lisäksi tunnistettuihin epäkohtiin on puututtu ja toimintatapoja muutettu tarvittaessa. Lautakunta kiittää viranhaltijoita yhteistyöstä, joka on auttanut lautakuntaa suoriutumaan tarkastus- ja arviointitehtävästään.

Tarkastuslautakunta esittää kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että kaupunginhallitus ottaa huomioon arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja esittää syyskuun 2025 loppuun mennessä valtuustolle, mihin toimiin niiden johdosta

10. Arviointikertomuksen hyväksyminen

Mänttä-Vilppulassa 12.5.2025

Pentti Paananen
puheenjohtaja

Pekka Pietiläinen
varajäsen

Kyllikki Lahtinen
jäsen

Laura Linkoneva
jäsen

Seppo Tamminen
jäsen